

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 17.

V Ljubljani, 1. septembra 1880.

Tečaj XX.

Vpeljava kmetijskega poduka v ljudske šole Postojnskega šolskega okraja.

(Za učiteljsko konferenco v Postojni dné 7. julija 1880.)

Kako naj se vpelje kmetijski nadaljevalni poduk v ljudske šole tukajšnjega šolskega okraja in kako tu osnuje, da bode okrožnici slavnega deželnega odbora Kranjskega dné 2. svečana 1876 zadostoval? Morda li samostojno, ali pa s ponavljavnico združen? Tako glasilo se je važno vprašanje za učiteljsko konferenco, katero smo lansko leto dné 9. julija v Vipavi imeli; pri tej konferenci smo izročili stalnemu odboru v pretres svoje nazore v pismenih elaboratih, na katere sem se pri izdelovanji pričujočega referata, kolikor je bilo potrebno, tudi oziral. Ker je pa moja današnja zadača prevažna, in se ne da le z nekterimi besedami povedati, prosim sl. skupščino potrpljenja, ako moj govor nekoliko dolg postane. Toraj k stvari! —

Slavni deželni odbor Kranjski je potrebo in važnost kmetijskega poduka v ljudskih šolah dobro previdel in vse temeljito prevdaryl; zavoljo tega je izdal tudi gori navedeno okrožnico. — Kmet vse preredi, ako kmet kaj pridela, to vsi stanovi uživajo; a tudi umno kmetovanje se mora priučiti; zemlji ne gre le jemati, ampak tudi dajati se jej mora; zemeljske pridelke zvišati, to uči umno kmetijstvo. A na kmetijsko podučevanje se vse premalo gleda. Omenjena okrožnica hoče upeljati poduk v kmetijstvu v ljudske šole, da se kmetijske razmere na bolje obrnejo; ta težavni in važni nalog — gotovo je prva in sveta dolžnost — nam ljudskim učiteljem — izvrševati.

Ne bom tukaj razmer vseh in posameznih okrajev naše ožje domovine gledé kmetijstva pretresoval in našteval, nego pred očmi hočem imeti le naš Postojnski šolski okraj, kar tudi meni zastavljeno vprašanje zahteva. —

Nedvomno je ta okraj v celi Kranjski eden najubožnejših, elementarnim silam: vetrovom in vročini — najbolj izpostavljen; prebivalstvo je sploh — skoraj brez izjeme — kmetско, na poljedelstvo, živino- in sadjerejo navezano, ker izuzemši Šturijsko in Bistrico, se v njem nikjer posebno ne obrtuje; gozd le v Postojnski okolici, na Colu in v Podkrajju, dokler ga je še kaj, nekoliko dohodkov daje, kar bode pa — da bi tako ne — tudi pri vsem tem, da se semtertje leto za letom pogozduje — še vse premalo — vendar le pošlo. In potem ostane v celem okraju edino le še polje, travnik, pašnik, sadunósnik, po Vipavski in Vremski dolini tudi vinograd, sem in tje nekoliko sviloreje in čebelarstva, od katerih bode treba živeti in dobivati denarja za davke in druge vsakdanje potreščine, katere slednji trenutek rastejo. Ker so vsakovrstne potreščine sleherni dan ogromneje in silnejše, moramo zemljo siliti, da se nje obdelovanje bogateje izplača.

Treba je toraj urno, srčno in krepko na delo!

Pričeti mora se to uže v ljudski šoli, katera je zavod, in to edini, v kojem večina mladine svoje prve in zadnje véde za vso svojo prihodnost prejema. Poleg navadnih predpisanih predmetov in v združevanju s tistimi mora se tudi v kmetijstvu podučevati, podlaga temu je prirodopisje in naravoslovje s posebnim ozirom na lokalne ali krajne razmere. In — to prevažno nalogo, povdarjam še enkrat, moramo in s trdno voljo, ako le hočemo, tudi moremo rešiti.

Le nekoliko prave ljubezni do prebivalstva tukajšnjega okraja in pa krepke volje je treba, pa pojde vse urno izpod rok.

Res je, vsak začetek se človeku težaven zdi; a dobro pričeto — je uže na pol storjeno; veselje in vnéma za ta (kmetijski) prekoristen poduk, ko je bil enkrat s dobrim vspehom pričet, potem samo ob sebi pride. Ako kdo temu morebiti ugovarja, rečem mu, naj poskusi, pa se bode v svoje začudenje sam prepričal, da je vse res tako; kmetijstvu bode koristil, in delal na hvalo občini, v kateri je nastanjen.

Tudi moram opomniti — brez zamere — kako se mi v resnici čudno zdi, da se je kmetijski poduk v ljudskih šolah tukajšnjega šolskega okraja do sedaj z malo izjemo tako zelo in do malega splošno preziral. Ta krivda zadeva pa v prvi vrsti gotovo nas učitelje same.

Da, ugovorov se ne bode manjkalo: Dajte nam v to svrhu potrebnih učnih pripomočkov — pa bode vse drugače. A temu moram iz dejanske skušnje ugovarjati in zanikati; resnična in trdna volja ter prava vnéma

za povzdigo blagostanja obubožanega ljudstva vse stori, in vse najde, vse premaga in je požrtvovalna, ter ne miruje, dokler ne dospe do zaželenega cilja.

Ker vsakdo spoznava, da je potreba, povzdigniti kmetijstvo, nujna, in da svoje današnje važne in težavne zadače predaleč ne zavlečem, naj preidem k stvari sami — namreč: **Kako naj se poduk kmetijski v ljudske šole našega okraja praktično vpelje, da bode višjim željam in zahtevam tudi z dobrim vspehom zadostoval?** —

Kakor sim iz elaboratov lansko leto po gospodih sokolegih stalnemu odboru podanih — razvidel, spoznajo vsi korist vpeljave kmetijskega poduka v šole tukajšnjega šolskega okraja; ravno to izrazujejo tudi izdelki gospodov údov stalnega odbora, katerim bili so dotični elaborati v pretres, razsojo in rekapitulacijo izročeni.

Gospodje so bili le pri izdelovanji svojih elaboratov v eno in isto svrhu — raznih misli; a te se nekako tako-le dajo uvrstiti.

1. Nekoliko gospodov se je izreklo za združenje kmetijskega poduka s ponavljavnico, nadaljeva je ga tudi v drugi polovici šolskega leta ob nedeljah, in ti so pravo zadeli.

2. Nekateri gospodje povdarjali so vpeljavo samostalnega kmetijskega tečaja, — kar bi pa, ako se vresniči, ne imelo više dobrega vspeha.

3. Nekoliko gospodov se je izreklo za vpeljavo kmetijskega poduka edino in samo le v vsakdanjo šolo, njih nazori imajo tudi nekoliko dobrega v sebi.

4. Zednji gospodje pa korist in nujnost tega poduka dobro vvidevajo; a po njih nazorih — reči moram kratkovidnih — zavoljo pomankanja potrebnih kmetijskih knjig, šolskih vrtov, drugih učnih sredstev in pripomočkov in pa premale izobražbe učiteljev gledé kmetijstva ta poduk za sedaj v naših šolah še kot neizpeljiv smatrajo.

Te štiri glavne nazore, po elaboratih posnete, hočem v naslednjih potezah na rešeto dejati in jih nekoliko bolj pretresti, da se iz njih pravo jedro vdobi.

(Dalje prih.)

Nekaj o načrtu za prirodoslovje na srednjej stopnji (3., 4., 5. šolsko leto) ljudske šole.

(Konec.)

Klin, šravf.

Videli ste že klin, katerega zabija drvar v les, kedar ga hoče razcepiti. Klin ima na jednom koncu oster rob, na nasprotnem je plošat, imenujejo ga hrbet, da na njega lahko udarjajo s kladvom ali pa s kijem.

Škušnja. Drvar zabija klin laglje v les, ako ima klin ožji hrbet.

Nož, sekira, dlet, žrebelj, lemež, zobje i. t. d., niso nič drugaga kot klini, katere rabimo, da razdeljujemo telesa.

Klin pa tudi rabimo za vzdigovanje bremen, za zagojzdo, za stiskanje.

Šravf le razumemo lahko, ako govorimo o strmini, kar pa nij zahtevano v našem načrtu. In ko bi že o njem govorili na srednji stopnji, moremo le omenjati, da navadno obstoji iz dveh delov: iz matice in vijaka (vretena), kateri se z njo popolnoma vjema. Vsled silnega trenja, ki se pri teh dveh delih godi, ga uporabujejo za priterjevanje in zvezavanje stvari. Rabijo ga pa tudi za stiskanje, za vrtanje (svedro) i. t. d. Boljše je vendar, ako govorjenje o strojih prepustimo višje stopnji iz uzrokov, kakoršne smo že mnogokrat navedli.

Postajanje zvoka.

Poskus 1. Ukleni pletilno iglo prav trdno na enem koncu, na drugem jo pa pregni iz njene ravnotežne lege, pletilna igla se giblje tje in sem. Ako jo pa tako ukleniš, da se more le krajši konec tje in sem gibati, slišiš, da poje, ko se giblje.

Poskus 2. Ako napeto struno vzdigneš iz njene vodoravne lege, da se trese, tudi poje.

Poskus 3. Udari na zvon, da poje. Ako med tem položiš rahlo svoj perst na njegov rob, čutiš, da se njegovi delki tresejo.

Razlaganje. Vse, kar čujemo se slišalom, imenujemo zvok.

Zakon. Zvok postane, ako sedelki kakega telesa tje in sem gibljejo (tresejo).

Ako udariš z glasbenimi vilicami ob mizo, tudi zapojejo, ker se tresete njeni rami.

Zvočne prikazni že moremo na nižji stopnji pri priložnosti navajati. Razlaganje zvoka bi pa vendar boljše pripustili iz že navedenih uzrokov višji stopnji, akoravno njegovo postajanje tudi že na srednji stopnji lahko omenimo.

Čiščenje kalnih tekočin s precejanjem.

Vzemi polo pivnega papirja, izreži iz njega okrogli kos, pregni ga dvakrat navskriž, in utakni tako narejen lijak od papirja, cedilo, v lijak od stekla. Med papir in steklo deni nekoliko lesenih palčic, da se ne dotikata. Stekleni lijak utakni potem v vrat steklenice tako, da more uhajati zrak iz steklenke, kedar treba.

Poskus 1. Deni v čisto vodo toliko prahu zdrobljene krejde, da je voda motna. Vlij to vodo potem v cedilo. V steklenici je čez nekoliko časa spet čista voda.

Jednake poskuse moreš narejati, ako deneš v vodo prah iz gline, zdrobljeno oglje i. t. d.

Razlaganje. Pivni papir ima luknjice, skoz katere mora voda teči, a nerazproščene stvari, kakor prah, oglje i. t. d. pa ne, zato ostanejo v cedilu.

Akoravno precejanje v življenji nij brez važnosti, vender si ne moremo misliti, zakaj nahajamo to tvarino v načrtu, katere ne sprejemljejo celó knjige, namenjene za višjo stopnjo. Nij pa težko umljiva in, ko bi se tvarina ne kopičila zmerom bolj, bila bi za srednjo stopnjo pripravna.

Rázprost.

Poskus 1. Ako denemo slador v vodo, ga je zmerom mánj videti in na zadnje čisto nič; voda pa postane sladka.

Isto opazujemo, ako denemo soli, galuna i. t. d. v vodo; voda pa postane slana, ali ima okus po galunu i. t. d.

Zakon. Voda razproščuje razna telesa.

Razlaganje. Mnogo teles, katera vpijajo tekočine, se spremení v teh tudi v tekočo snov; telesa se razprosté v tekočini, ker tekočina vleče delke trdega telesa v svoje luknice vsled silne sprijemnosti, ter jih razdeli po celej tekočini. Tekočino z razproščenim telesom vred imenujemo rázprost, tekočino samo pa prostílo.

Voda je prostílo za slador, sol, soliter i. t. d., pa ne za žveplo in smole. Vinski cvet je prostílo za smole, êter za tolsče i. t. d.

Poskus 2. Devajmo sol v vodo, zapazili bomo, da čez nekoliko časa voda ne more več razproščevati solí.

Isto opazujemo pri drugih telesih.

Zakon. Prostílo razprostí od vsakega telesa le gotovo množino.

Razlaganje. Rázprost, katera ne more več od razproščenega telesa razprostiti, imenujemo nasičeno.

Za srednjo stopnjo zadostuje poskus 1. do razlaganja.

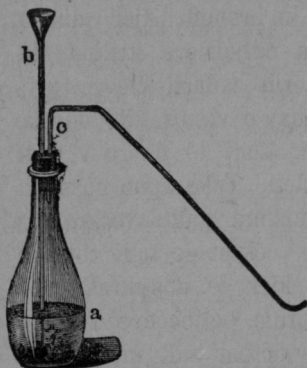
Zrak, voda.

Rešitev te naloge za srednjo stopnjo nahajamo v drugem berilu za ljudske šole stran 103 oziroma 77. Na višji stopnji bi pa pokazali, da zrak obstoji većinoma iz dveh plinov, kisleca in dušca (glej pripravljalne poskuse za potapljalški zvon). Omenili bi potem natančneje, da nahajamo v njem še malo množino drugih snoví, več ali mánj vodenih par, 4 dele ogljenčeve kisline na 10.000 delov zraka, 1 del amonijaka na 1.000.000 delov zraka, prahú i. t. d. — O vodi bi pa še navajali, da je sestavljena iz 16 delov kisleca in 2 delov vodenca; govorili bi o mehki in trdi vodi, o pitni vodi in o deževnici, o rudnih in o zdravilnih vodah.

Ogljenčeva kislina.

Ogljenčevo kislino narejamo v plinjaku najpriležnije iz snoví, katera obstojí iz ogljenčeve kisline in apna n. pr. iz krejde ali apnenca.

Plinjak je steklenica na vratu neprodirno zamašena z zamaškom, skoz katerega gre blizu do dna steklenice lijakova cev *b* (glej prid. pod.) in ravno pod zamašek plinovodna cev *c*.

Poskus 1. V plinjak denimo razdrobljene krejde, vlijmo na njo vode in potem prilijajmo skoz lijavnik polagoma žveplene kisline (hudičevega olja). Iznana ogljenčeva kislina uhaja iz krejde v mehurčkih šumeča in kipeča skozi plinovodno cev, v steklenici pa ostane žveplenokislo apno (malec ali gips). Drugi konec plinovodne cevi seže pod vodo kake posode; tu jo moramo v druge posode napolnjene z vodo loviti, kamor v mehurčkih uhaja.

Poskus 2. Goreče teló, utaknjeno v posodo z ogljenčevo kislino napolnjeno, tekoj ugasne (glej prid. pod.). Ravno takó se v njej zadušé ljudje in živali.

Poskus 3. Nagni posodo z ogljenčevo kislino napolnjeno v drugo posodo; goreča sveča v tej posodi ugasne. Ogljenčevo kislino moremo prelivati, kakor vodo, iz posode v posodo; ona je težja od zraka.

Poskus 4. Nalij steklenico napolnjeno z ogljenčevo kislino na pol z vodo, zamaši jo s prstom in pretresuj vodo; prst sili v steklenico, in ko jo odmašiš, slišiš nek pok. Voda je postala kiselasta.

Razlaganje. Voda upija ogljenčevo kislino, in ko odmašiš še steklenico, plane na mesto ogljenčeve kisline zrak v njo, zato nastane pok.

Poskus 5. Prevajaj skoz plinovodno cev ogljenčevo kislino v apneno vodo; prej čista voda postane motna, čez nekoliko časa pa spet čista.

Razlaganje. Ogljenčeva kislina se spoji z apnom v ogljenčevo kislno apno, katero se v vodi ne razprosti; ako pa privajamo v vodo še več ogljenčeve kisline, razprosti ta voda, v kateri je ogljenčeva kislina razproščena, ogljenčevo kislno apno in postane čista.

Poskus 6. Pusti, da v steklenici sveča nekoliko časa gorí in prilij potem apnene vode in stresaj; voda postane motna.

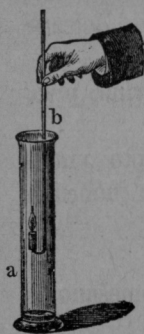
Zakon. Pri gorenji se dela ogljenčeva kislina.

Poskus 7. Pihaj skoz stekleno cev v apneno vodo, voda postane motna.

Zakon. Pri dihanji razvija se ogljenčeva kislina.

Zbrane lastnosti ogljenčeve kisline in njeno nahajanje.

Ogljenčeva kislina je plin brez barve, bodečega duha, pa kislestege okusa. V njej ne more goreti nobedno telo in tudi dihanje je nemogoče.

Ona je gosteja od zraka in se razprosti v vodi. Z apnom se rada spaja. Ogljenčeva kislina se neprenehoma nareja pri dihanji, pri vrvežu in sploh, kjer gnijó in goré ogljenata telesa. Po kletih in hramih, kjer mnogo mošta ali piva vré, je po tleh rada skoro čista ogljenčeva kislina, in večkrat se je prigodilo, da se je v tacih prostorih zadušil človek pri-pognivši se pri kacem delu. Hrami morajo tedaj o vrenji biti odprti, da je veter prepuhava in odnaša škodljivi plin; tudi je dobro v vodi razmočiti živega apna in potem belež polití po kleti. Tako apno neznano hitro posrka ogljenčevo kislino. Ogljenčeva kislina puhtí večkrat iz zemeljske globočine, kakor drugod izvira voda. Večkrat se tudi zbira v globokih vodnjakih in štirnah, in po rudnikih, kjer se dostikrat godé nesreče. — Kjer se v zemlji voda sreča z izvirom ogljenčeve kisline, se je tako navzame, da postane kiselasta in se potem tudi kiselica ali slatina imenuje. Na Slovenskem imamo take slatine po Slovenskih goricah, v okolici Rogaške in Slovenograške na Štajeru in v Beli blizo Železne Kaplje na Koroškem.

Ogljenčeve kisline imajo tudi mnoge pijače, n. pr. mlado vino, pivo, šampanjec.

Ta tvarina za srednjo stopnjo nij pripravna. K večemu, ako omenjamo nekatere njene lastnosti brez poočevanja, kar bi pa na nobeden način ne svetovali.

Gorenje.

Žveplenka ima na koncu lesenega klinčka žveplo pomešano s fosforom.

Poskus 1. Ako drgnemo užigalni klinček ob zid, se uname fosfor, čez nekoliko časa žveplo in potem les.

Razlaganje. Z drgnenjem ogrejemo fosfor toliko, da se uname; goreči fosfor ogreva žveplo, katero se spet uname, in fosfor in žveplo ogrevata še bolj les, kateri na zaduje tudi začne goreti.

Toplino, pri kateri se telesa užgó, imenujemo užigalno toplino.

Zakon 1. Telesa le goré, ako so do užigalne topline. ogreta.

Zakon 2. Razna telesa imajo različno užigalno toplino.

Poskus 2. Ako čez gorečo svečo na mizi povezneš cilinder za lampe, ona kmalo ugasne. Deni pa svečo med dva lesena konca in postavi na nju cilinder za lampe, sveča gorí neprenehoma; dim tleče kresilne gobe gre od spodej v cilinder notri, nad cilindrom se pa vzdigava kvišku. Porabljen zrak uhaja skoz cilinder, v katerega od spodej čist zrak prihaja.

Zakon. Gorenje je le mogoče, ako more zrak do gorečega telesa.

Navadna goriva so: les, premog, šota, olje, loj i. t. d.

Pri gorenji razvija se mnogo toplote, katero porabimo pri kurjavi.

Ogenj pa ugasnemo:

1) Z ohlajevanjem gorečega telesa pod užigalno toplino; 2) z zadušenjem, to je, ako zabranimo, da ne more zrak do gorečega telesa.

V a j e.

Zakaj ugasne ogenj, ako ga polijemo z mrzlo vodo? Zakaj v dimniku neha goreti, ako ga zamašimo z mokro plahto? Zakaj goreče kameno olje najlaglje ugasnemo, ako ga zasujemo s pepelom ali peskom.

To tvarino zahteva tudi ministerski ukaz za srednjo stopnjo, za katero je ona res tudi priprava.

Na višji stopnji bi še omenili nekoliko o kemičnih presnovah, katere se vršé pri gorenji.

Konečna beseda.

Ako zberemo na kratko izražene misli o tej tvarini namenjeni, za srednjo stopnjo, pridemo do sledečega.

V tem načrtu je:

1) Tvarina, katera ponuja prikazni za navajanje brez poskusov, kakor: trda, tekoča, plinjava, mehka, trda, krhka in prožna telesa, prevajanje toplote, blisk in grom (učinki), razni zvoki.

2) Tvarina, katero poočitujemo sè skušnjo in s priprostimi poskusi, kakor: deljivost, razteg teles vsled toplote, termometer, veter, propuh, tajanje, izparivanje, izhlapevanje teles, megla, oblaki, dež, sneg, sodra, toča, rosa, slana, rázprost, gorenje in gašenje.

3) Tvarina, katero bi še lahko poočitovali, a rajše na tej stopnji izpustili, ker se za njo preveč nabere, kakor: odkap, občevalne posode, vodometi, Heronova buča, steklenica za izbrizganje, natega, postajanje zvoka, čiščenje kalnih tekočin.

4) Tvarina, katero pripustimo višje stopnji, kakor: (neprodírnost), magnetizem, elektrika, vód, klin, šravf, ogljenčeva kislina.

Pri tej priložnosti hočemo navesti nek primer, kateri nam jasno kaže, kako moramo paziti pri izbiranju fizikalne tvarine za ljudsko šolo. Nekega dné gresta dva dečka po ulicah; jeden izmed njih razlaga drugemu, kako nastane blisk. „Na nebu je magnetičen oblak, ta se bliža drugemu, vdari ob njega in tako postane blisk“. On zamenja pojma magnetičen in električen in nazadnje pa vendar razlaga, da je vdarec oblakov uzrok iskre, blizo tako, kakor krešemo iskre iz kremenca z jeklom.

Dopisi in novice.

Učiteljska skupščina za okolico Ljubljane na Verhniki dné 26. julija 1880. Predsednik g. A. Wisiak otvori sejo, pozdravljajoč zbrane učitelje,

konstatuje polno število in naznanja, da je povabil g. deželnega poslanca Kotnik-a in g. dekana, ktera sta pa svojo nenavzočnost opravičila. Predstavi g. Andreja Praprotnika, kteri je sejo počastil s svojim pohodom. Voli si g. Papler-ja z namestnikom. Per acclamationem se volita zapisnikarja g.g. Gregorin in Podkrajšek. Na to naznanja g. predsednik svoje opazke:

Jezikov nauk: Učitelj naj tirja pravilno slovnico izgovarjanje besedi, natančno izgovarjanje končnic, šolske naloge naj se vestno popravljajo; posebno naj se pazi na slovnične napake: otrok mora pravilno pisati in brati. Izobraževanje materinega jezika je naj važnejši faktor v šoli. Učni načrt naj se natančno izpolnuje.

Pri lepopisji naj se pazi na lego in obliko posameznih pismen, da se ne bo nahajalo v šoli le mehanično prepisavanje iz table, kjer se učitelj nič ne briga, kako se piše.

Pri številjenji naj daje učitelj le praktične naloge, otroci naj bodo preskrbljeni z Močnik-ovimi računicami: vsaj so te knjige tako po ceni in poleg tega se dobiva toliko ubožnih knjižic te baže.

V realijah naj učitelji skerbé za napredek pri učencih, kajti te vednosti imajo od dné do dné večjo važnost v življenji. Ne sme se pa preveč časa pri tem potratiti na škodo jezikovemu nauku.

V petji se v šoli premalo podučuje, ker se učitelji neopravičeno izgovarjajo, da otroci nimajo posluha. — **Za telovadbo** nimamo žali Bog niti pripravnih prostorov, niti telovadnic, toda postavno določenih ur se mora natanko držati.

Kmetijstvo se mora praktično obravnavati, posebno to velja za poduk v drevoreji in v vertnarstvu. Pokaže nam zelo praktično knjigo »der Gartenbau«, ktere podari šoli na Ježici.

Naznanja nam, da je učiteljska knjižnica sedaj pri sv. Petru v Ljubljani pod varstvom g. Adamič-a.

Učitelj naj posebno gleda na šolske knjižnice, da se po njih ljudstvo izobražuje.

Krajnemu šolskemu svetu naj se prigovarja, da bolj marljivo skrbi za kurjavo in snaženje šolskih sob.

G. Stojec pripelje na to 11 dečkov in 4 deklice v šolo, da jih podučuje v jezikovem nauku. Pokazal jim je gole in s prilastki razširjene stavke. Obravnaval je tudi 91. berilno vajo »Pastir«. (II. B. str. 140.)

Potem nastopi g. Levstik in obširno razlaga velikost, obliko in sukanje naše zemlje.

Otroci zapoje dve pesnici: »Kranjska dežela« in »Moj dom« in otidejo.

G. predsednik pokaže »Musil-ove, Grubbauer-jeve in Greiner-jeve« lepopisne knjižice, ter priporoča njih rabo. Posebno poudarja, da imajo Musil-ovi zvezki lepe slike naše preslavne habsburške cesarske rodovine; te nam posamezno na zvezkih in vse na eni veliki poli pokaže. Vse to daruje šoli na Vrhniki.

Za naravoznanski poduk so posebno pripravne velike podobe; ena takih predstavljajoča levov rod podari Vrhniki šoli.

Učitelj g. Peter Cebin govori o kratkovidnosti, in nasvetuje nekaj sredstev, kako se tej more zapreči. — Pri debatah se sprejme resolucija g. Kuhar-ja, da naj se pri prihodnem sestavljanji beril pazi na to, da se uversté sestavki, ki govoré o posameznih udih človeškega telesa. G. Borstnik se pritoži, da so računica, posebno pa ulomki (drobci) v njih predrobno tiskani; otroci si morajo pri tako drobnem tisku oči pokvariti. G. Črne navaja za vzrok kratkovidnosti tudi to, da otroci pišejo šolske naloge o nepravem času. G. Adamič trdi, da si otroci dostokrat oči pokvaré, ker gredé beró. G. Gregorin zopet pravi, da

so kratkovidni otroci le po mestih doma, in uže taki v šolo pridejo, in da tudi dom premalo na to pazi. G. Remic terdi, da si otroci pri rokotvornih delih, katera se po noči opravljajo, oči pokvaré.

G. Krnc predsednik okrajnemu učit. bukvarničnemu odseku poroča o »bukvarni«; le-ta ima 239 knjig brez časopisov. — Časopisi »Alte und Neue Welt«, »Heimat« naj se obderžé, drugi opusté. Dohodkov je bilo 101 gl. 39 kr., troškov 40 gl. 28 kr., tedaj še ostane 61 gl. 11 kr., za to naj se naroči: »Valvazorja« zadnji zvezek. Vsa knjiga se bode dala vezati. Račune bosta pregledala g. g.: Punc̃ah in Fr. Praprotnik.

Volitev stalnega odbora in bukvarničnega odseka. — Po nasvetu g. Režka ostaneta bivša. — Vse točke dnevnega reda so bile sedaj obravnane, in g. predsednik sklene sejo s kratkim govorom, končavši s 3kratnim slavo-klicem svitlemu cesarju. Vsi navzoči so zapeli »cesarsko pesem« in seja je bila zatvorjena.

Iz ljubljanske okolice. (Gratis knjige, novi abecednik, cesarska pesem, razlika v besedah po šolskih knjigah).

Kar zadeva gratis knjige, ne bom omenjal njihove velike potrebe, ne njih vporabe, ampak svojo misel hočem izreči o njih razdelitvi, katero izveršujejo c. k. okrajni šol. svèti dotičnim kraj. šol. svètom, oziroma šol. vodstvom. Pred kratkim dobil sem takšne knjige že za prihodnje šol. leto 1881, in vesel tega podvziranja že zato, ker iz skušnje vem, da se mi s tem pospešuje red in poduk v šoli. Zelo zavzel pa sem se pri tej podelitvi, da sem prav take knjige prejel, katerih imam od prejšnjih let že sedaj na ostajanje in taci kar nič, ki bi jih naj bolj potreboval. Tako n. pr. nisem dobil letos druge, tretje, četrte računice prav nobene. Skozi pet let nisem dobil ne ene četrte računice, nasprotno pa od druge, tretje računice le po tri v vsèh petih letih. Od kod pa ta razdelitev in zakaj taka? Rastolmačil sem si to tako-le: Okrajni in prej deželni šol. svèti dobivajo vsako leto iz c. k. založbe po določeno število vsake verste teh knjig, več ali manj!

Ker pa morejo krajni šol. svèti, oziroma šol. vodstva prositi le za knjige njem povoljne, se tudi njih prošnje vslisijo, in od tod ravno ta napaka. Zastopniki okraj. šol. svètov bi mogli za to skerbeti, da bi vsaka šola vsake verste teh knjig po nekaj dobila, ker tu se mora gledati, da se vstreže šolam ne pa osebam učiteljstva, ki le začasno na njih službujejo. Vzemimo, da ima okraj 30 šol; sedem jih prosi za take in take knjige, katerih prošnje se tudi vslisijo ali ne dobi družih 23 šol samo one knjige, ki še čez ostanejo? Ker je tak prošnjik n. pr. prosil samo za drugo in tretjo računico, je morala potem kaka druga šola samo prvo dobiti, katera se potem leto za letom še nova brez vse rabe le v šolski omari hrani in praši. Kaj pravite dragi tovariši drugi o mojem mnenji!

Ni še dolgo, ko je »Tov.« hvalil novo vravnavo g. A. Razingerjevega in A. Žumrovega abecednika in me to tem bolj veselil, ker sem tudi jaz z njim enacega mnenja. Novi abecednik ni preobširen, ne toliko prepíčel in kdor bi se nad pisavo spodtikal, mu lahko rečemo: »Poskusimo veliko, obderžimo pa naj bolje.« Sploh je pa prememba večkrat dobra reč. Zlasti mi dopada tudi to, da se niso v zadnjem delu vsa tako praktična berila iz starega zaverгла. Le eno berilo bi si bil še zelo, zelo želel prideržati iz starega abecednika, in to je 20. berilo: »Bodi reden in čeden«. Kakor nalašč je bilo to berilo za kmetske otroke. Očital sem otrokom, da je bila Katarina tudi ubogih starišev, kakoršnih je po deželi čez mero i. t. d., in vendar je bila redna in čedna. V obče zdel se mi je vsaki stavek tega berila za šolsko mladino zlata drobtina,

ker se ni le mnogo o hišnem in šolskem redu dalo podučevati, temveč tudi govoriti o snažnosti pri ubogih. Kmetje sploh mislijo, da le bogat more snažen in reden biti.

Pri letošnji učiteljski konferenci na Verhniki 26. julija zapeli smo učitelji konec nje dvoje cesarskih pesem t. j. dvoje tekstov in eno arijo. Eni smo peli: »Bog ohrani, Bog obvari« i. t. d. V tem redu se nahaja cela pesem v začetnici in v novem drugem berilu — tudi je v Ž.-R. abecedniku. Drugi so peli: »Bog obvaruj, Bog ohrani« i. t. d., a ta se nahaja v starem drugem berilu in v »Slavčeku«. Kdo je imel bolj prav ne vem, ker se nismo nič o tem razgovarjali. Vsekako bi bilo pa treba edinosti v tej pesmi. Strokovnjaki naj nam povedó, katera prestava je boljša, prva ali druga, ker ta razlika se je vsled »Začetnice« in novega II. berila tudi letos v šolah prikazala. Ko je bila zadnji dan šolskega leta prva in druga skupina ob enem v eni sobi cesarska pesem zapela, se mi je ravno ta nepopolnost primerila. Upam da nam bo vredništvo kaj o tem vedilo svetovati!*)

Okoličan.

Iz Ljubljane. Mesec avgust je bil letos prav odličen mesec **svečanosti**. — 8. je praznovalo katoliško rokodelsko društvo 25letnico svojega obstoja. Prišle so k tej slavnosti deputacije raznih mest. Značaj te slavnosti je bil katolišk in mednaroden. — Društveniki so bili pri sv. maši, pri pridigi, svoje veselice so imeli v čitalnici; govorilo in napijalo se je največ po nemški, a to ne iz preziranja domačega jezika ali iz zaničevanja do Slovencev, marveč iz vljudnosti do tujih gostov, ki so bili v večini nemški.

— 15. je praznovala požarna straža desetletnico svojega obstoja. Prišle so deputacije od vseh vetrov, tudi iz jugovzhoda, in veter, ki piše od tam, razpodil je nemčurske oblake, ki so se bili nakopičili nad belo Ljubljano, in nevoljni so rekli nekateri: Pokaj smo prišli gledat te »bindische« v to bindisch mesto?

— 22. pa se je praznovala v Repnjah Vodiške fare kake 3 ure od Ljubljane stoletnica »Kopitar«-jevega rojstva. Kdo je bil Kopitar, kaj je storil za Slovence in za Slovane, to ni neznano čitateljem našega lista, kajti profesor Marn nam je uže od novega leta Kopitarja — velikana učenosti — kazal iz njegovih spisov. — Na rojstvenem domu Kopitarja se je odkrila tam vzdana plošica z napisom:

Tu se je rodil
dné 21. avgusta 1780.

Jernej Kopitar.

Postavili njegovi častilci ob stoletnici.

Slavnost ta pa je imela skoz in skoz naroden značaj. — Zastopani so bili Slovenci iz vseh krajev, vdeležil se je svečanosti razen učenih stanov tudi prost narod, ki se čedalje bolje zaveda, in ve ceniti možé, ki se trudijo za njego izomiko. Praznovale so po vseh vaseh, koder so šli, slovesno sprejemali in radostno pozdravljali. — Slava tedaj našemu kmetskemu stanu, ki pošilja izverstne možake v državne in cerkvene službe.

Kdo je mar, to je slovenski oratar!

Na ženskem učiteljišči tukaj se ima z drugim letom po naredbi ministerstva kršanski nauk učiti v slovenskem jeziku. — Beržkone se bode še veliko vode v Savo steklo, predno začnó tudi v drugih predmetih poučevati v slovenskem jeziku.

*) Stvar je verlo zanimiva, a odločevati imajo šolske oblasti, tedaj je zelo umestno, ako se šol. oblasti opozoré na to okoljnost.

Račun

o dohodkih in troških vdovskega učiteljskega društva, njih vdov in sirot na Kranjskem od 31. avgusta 1879 do konca avgusta 1880.

Opr. št.	P o s a m e z n o	Gotovina		Obligacije	
		gld.	kr.	gld.	kr.
	Prihodki :				
1	Od 31. avgusta 1879	379	7		
2	Letnina in vstopnina društvenikov:				
	I. četertletje . . . 15 gld. — kr.				
	II. " . . . 131 " — "				
	III. " . . . 103 " — "				
	IV. " . . . 74 " — "	323	—		
3	Obresti od obligacij, in sicer:				
	I. četertletje . . . 93 gld. 50 kr.				
	II. " . . . 687 " 75 "				
	III. " . . . 83 " 50 "				
	IV. " . . . 694 " 5 "	1.558	80		
4	Vernjenega kapitala zadnja vsota	74	—		
5	Polletne obresti od 100 gld. kapitala	3	—		
6	Nakupljene obligacije			600	—
	Skupaj .	2.337	87		
	Troški :				
7	Vdovam in sirotam:				
	I. četertletje . . . 213 gld. 50 kr.				
	II. " . . . 247 " 50 "				
	III. " . . . 217 " 50 "				
	IV. " . . . 325 " 66 "	1.004	16		
8	Učitelj J. K.	80	—		
9	Učiteljeva vdova (po milosti)	20	—		
10	Za nakupovanje obligacij	435	15		
11	V hranilnico vložil	200	—		
12	Posodil na dolžno pismo	100	—		
13	Razni troški	2	—		
14	"Sloveniji" akcijo doplačal	24	—		
	Skupaj .	1.865	31		
	Premoženje :				
15	Hranilnične bukve štev. 59536 k. l. 1879	1.106	64		
16	V državnih dolžnih pismih pret. leta			37.250	—
17	V državnih dolžnih pismih tekočega leta (prirastla točka 6)			600	—
18	Dolžno pismo	100	—		
19	Gotovine v blagajnici	472	56		
	Skupaj .	1.679	20	37.850	—

V Ljubljani, 1. septembra 1880.

Dr. Anton Jarc,

pervosednik.

Matej Močnik,

blagajnik in tajnik.

Učiteljska zborovanja. — 23. t. m. ima vdoysko učiteljsko društvo svoj redni občni zbor. V četrtek 23. je v mestni farni cerkvi pri sv. Jakobu sv. maša ob 8, in ob 9 se začne zborovanje. Razen pri občnem zboru navadnih točerk pride na dnevni red tudi prošnja vpokojenega učitelja M. K. iz Ž. za vsakoletno podporo poleg njegove učiteljske penzije.

Na priliko ob 10. uri zboruje potem slovensko učiteljsko društvo. Na dnevnem redu je: 1. Kako naj bi se učiteljišča prestrojila, da bi ugajala sedanjim potrebam ljudske šole na Kranjskem in sploh po Slovenskem. 2. Razgovor o slovenskih šolskih knjigah. 3. Pouk v kmetijstvu v ljudski šoli. Pri tej priliki omenim, da je c. k. deželna vlada društvo poterdila dné 11. oktobra 1874 št. 7808 in da se §. 3. dr. pr. glasi tako-le: »Da društvo doseže svojo namero, misli sklicevati shode, pri katerih bode se sklepalo v rečéh, ki zadevajo odgojo, poduk, in sploh dolžnosti in pravice ljudskih učiteljev; na dalje misli tudi v tem smislu pošiljati peticije in resolucije postavnim zastopom i. t. d.«

»Narodna šola« ima tudi ta dan svoj občni zbor. Razen navadnih točerk pride poročilo o »pisnih in risanskih zvezkih«, kakoršnih si misli naročevati »Narodna šola« in potem razpošiljati šolam.

Tovariši, čas je, da se predramite in z mirno, dostojno besedo poveste, kakošne nazore imate o šolstvu, in kak duh vas navdaja; odločiti se vam je, ter vstopiti k svoji stranki, kdor hoče vstreci vsem, navadno se vsem zameri, in les, ki se vsakemu vetru vsibi, tudi za podpornjo ne more biti. Zborovalo se bode na starem tergu hiš. št. 13., I. nadstropje.

Cesarjeva petdesetletnica se je 18. avgusta prav svečano povsod, vzlasti pa v Ljubljani, praznovala. Mesto je bilo nekaj še od slavnosti požarne straže 15. avgusta okinčano, a 17. in 18. je bela Ljubljana postala pisana. Hiše so bile okinčane s cesarskimi in národnimi zastavami, na zvečer 17. je bilo mesto krasno razsvitljeno, še skoro lepši, kakor o 25letnici cesarjeve poroke. Vsa sijajnost se je pa nakopičila pred hišo c. k. deželnega predsednika, kamor se je vstopil: »Sokol«, »veterani« z godbo, »požarna straža«, in čitalnični pevci, kateri so zapeli troje pesni, ter se je prekrasno petje razlegalo po mestnih ulicah, kjer je bilo uže natlačeno-polno radovednega občinstva. Drugi dan je bila v »Zvezdi« vojaška maša i. dr., kakor sicer ob cesarjevem godu. Gotovo je ljudstvo raznih narodov ta dan iz dna serca spregovorilo: Bog obvaruj, Bog ohrani nam cesarja, Avstrijo!

Deželni zbor Kranjski. 6. seja dné 28. junija. Dr. pl. Schrey poroča za finančni odsek o proračunu normalno-šolskega zaklada za l. 1881. s potrebstino 199.311 gld., zakladom 15.551 gld. 72¹/₂ kr., primanjkljajem 183.759 gld. 27¹/₂ kr., ki se potrdi in sklene: Primanjkljaj v celem znesku 183.759 gld. 27¹/₂ kr. naj se pokrije z deželnimi dokladami za normalno-šolski zaklad od neposrednih davkov, od katerih se tudi doklade za deželni in zemljišno-odvezni zaklad pobirajo, izvzemši one davke mestnega okraja ljubljanskega in njih odstotki se bodo pozneje sklenili. — Dr. pl. Schrey dalje poroča o prošnji slovenskega učiteljskega društva gledé predplačil, in nasvetuje, to prošnjo izročiti deželnemu odboru v prevdarek ter poročanje v prihodnjem zborovanji; predlog obvelja.

— 7. seja dné 2. julija. Dr. vitez Vesteneck poroča za finančni odsek o prošnji občine Šmartinske poleg Litije zastran posojila za šolsko zidanje in nasvetuje, naj se dovoli 1200 gld. posojila z obresti po 5%, ki je deželnemu zakladu povrniti v treh enakih obrokih koncem

leta 1881., 1882. in 1883. — Poslanec Svetec obširno in temeljito dokazuje, koliko je ta občina žrtvovala za šolo in kako potrebna je pomoči zdaj, ko je brez njene lastne krivde treba popraviti šolo, v kateri komaj dodelani so se stropi podrlji; konečno predlaga: naj se dovoli 2000 gld. posojila brez obresti, ki so povrniti po preteku treh let v treh enakih letnih obrokih. — Gosp. c. k. deželni predsednik Winkler in poslanec Grasselli oba prav živo priporočata g. Svetčev predlog; baron Apfaltrern ga spodbija; dr. pl. Schrey pa nasvetuje, naj se dovoli 1500 gld. posojila brez obresti, to je konečno obveljalo.

— V 8. seji dné 5. julija pride na vrsto poročilo finančnega odseka, kako postopati, da bi se gimnazija v Kranji ohranila. Pri tej priči objavi gosp. c. k. deželni predsednik Winkler sklep presvitlega cesarja, po katerem gimnazija v Kranji ostane s pogojem, da občina skrbi za poslopje in kurjavo in za 4razredno gimnazijo daje po 1000 gld. na leto, dokler pa nima vseh štirih razredov, pa po 250 gld. za vsak razred. To objavo zbornica sprejme s trikratnimi »slava«-klici ter naroča deželnemu glavarju, zahvalo deželnega zbora Nj. veličanstvu telegrafično naznaniti.

V 12. seji dné 10. julija poroča poslanec Dežman o enketnej komisiji, katero ima sklicati deželni odbor z zastopniki vlade, kmetijske družbe, deželnega šolskega sveta, učiteljev itd., in katera se ima pečati z vprašanjem, s kakimi sredstvi bi se povzdignilo kmetijstvo na Kranjskem, kako naj bi se uredilo podučevanje popotnih kmetijskih učiteljev itd.

Dr. Bleiweis pové, da je kmetijsko ministerstvo za l. 1880 določilo 300 gl. za podporo popotnega kmetijskega podučevanja. Bleiweis želi, da se na učiteljske preparandije skoro nastavi učitelj strokovnjak, kateri bi prvič ta predmet na preparandiji bolje podučeval, kot dosedANJI učitelj, ki je le izprašan za naravoslovje. On želi, naj se nastavi tu tak učitelj, ki bi v počitnicah podučeval po kmetih o raznih strokah kmetijstva. Govornik nasvetuje, naj deželni zbor za popotnega učitelja vdene 600 gld. v proračun.

Poslanec Detelja govori za to, da bi se enketi predložilo tudi vprašanje ali bi ne bilo koristno napraviti v Ljubljani kmetijsko šolo. Tak zavod bi izvrstno uplival tudi na preparandijo in bi se dal ustanoviti z malimi troški. Vrt kmetijske družbe je za praktične poskuse na razpolaganje; tudi učitelji srednjih šol ljubljanskih bi lahko podučevali o raznih nekmetijskih predmetih, ki so pri kmetijstvu potrebni, kar bi prišlo za to šolo mnogo ceneje nego drugje. Tudi je Ljubljana za to pripravna za tako šolo, ker imajo učenci priliko videti, kako se troje različne zemlje obdeluje, namreč pri Savi, kjer je pesek, potem kako se obdeluje tako polje, kjer je glina in pa kako močvirje.

Dr. Poklukar podpira nasvete dr. Bleiweisa in Detelje; Dežman proti.

Predlog poslanca Detelje se sprejme s 24 proti 9 glasov, predlog dr. Bleiweisa se zavrže z 18 proti 15 glasov.

(Dalje prih.)

„**Dvajset pedagoških pogovorov**“ v poljubni razverstitvi. Spisal Josip Ciperle, učitelj na Dunaji. Ponatis iz »Učit. Tovarša« l. 1879. III. del. V Ljubljani, tiskal in založil R. Milic. Bilo je konec šol. leta 1876., in trije izprašani učitelji so si pri slovesu roke podali, ter si obljubili, kakor je uže v mladosti navada, večno prijateljstvo, a materi Slavi neomajljivo zvestobo; v dokaz tega hočejo jedini slovenski učiteljski list »Učit. Tov.« v Ljubljani podpirati. Prijatelji se razidejo, in g. Ciperle se oglasi precej l. 1877. iz Dunaja v »Učit. Tovaršu«, in vsak list je imel razpravo o pedagogiki in sploh izreji, to je nadaljeval l. 1878. in 1879. Svoje razprave je sam imenoval »Pedagoške pogovore«, ker niso strogo sistematično urejeni, ampak rapsodno osnovani, kakor

pogovori. Sodba o njih je bila različna, temu to, unemu uno ni ugajalo, a pridnost in prizadevnost, bistrournost v opazevanju in obsežno vednost pisatelju nihče ne more odrekati, pogovori ti imajo vsekako svojo vrednost, zato sem III. del leta 1879. v posebni knjigi sebral in ga s kratkim vodom v svet pošiljam. Kdor se za literarni proizvod mladega učitelja zanimiva, naj si omisli to knjižico, ki obsega 65. strani v 8° in velja broširana 20 kr., po pošti primerno več.

Nekaj o načrtu za prirodozlovje na srednji stopnji (3., 4., 5. šolsko leto) ljudske šole. Spisal L. Lavtar, c. k. profesor v Mariboru. Ponatis iz »Učit. Tovariša« 1. 1880. Natisnil in založil R. Milic v Ljubljani. Ukaz ministra za uk in bogočastje dné 20. avgusta 1870 se glasi zarad prirodozlovja str. 18 tako-le: »Naravoznanstvu je nalog, da pot nakopava vednosti in razumu najvažnejših naravnih prikazov. Začetek temu uku so naravni prikazi in lažji opitje (eksperimentje). Na spodnjih stopinjah se ob kazalnem uku pripovedujejo najvažnejši naravni prikazi. Na srednjih stopinjah je podloga berilo, katero daje priliko, razlagati najvažnejše, največkratne naravne prikaze, namreč.....« Dalje imamo »načrt«, koliko poučevati o prirodozlovji v 4., 5., 6., 7- in 8razrednih ljudskih šolah, tedaj ukazi bi bili, kje so pomočki berila i. dr.? — V nemškim jeziku jih je dovolj, tudi imamo nekaj prestav, g. Lapajne je prestavil »Netolička« in Deckerjevo fiziko. — A beril slovenskih, takih ki bi se ujemali s načrti, nismo imeli, niti jih še sedaj nimamo. Pomagaj si sam, kakor veš in znaš, velja nam učiteljem, ki moramo učiti otroke, katerim je slovenščina materin jezik, in ki se v kakih 3 ali 4 letih ne morejo toliko izuriti v nemščini, da bi razlaganje o prirodozlovji v njem razumeli. Gosp. L. Lavtar, profesor na c. k. učiteljišču v Mariboru, slovenskemu svetu uže znan po svoji »Občni aritmetiki za učiteljišča«, je raztolmačil načrt in prvi pokazal pot, po katerem naj hodijo učitelji, da pridejo do zaželenega cilja, in zadosté postavnim tirjatvam. Učiteljem, ki se niso pragmatično učili prirodozlovja, je res težko pri takem nauku, kakor je prirodozlovje, držati se zlate srednje poti, zato pa mislimo, da bodo vsi ljudski učitelji hvaležni profesorju Lavtarju, ki je z izvedeno roko tvarino odbiral, in učeno stvar v domači besedi podal. — Knjižica ta obsega 53 str. v 8°, nauk razjasnuje mnogo podob in velja broširana 30 kr. brez poštnine. Obe knjigi »Ped. pogov.« in »Nekaj o načrtu.....« se dobivate pri M. Močnik-u, tajniku slov. učiteljskega društva, stari terg hiš. št. 13. po omenjeni ceni. Udje slov. učiteljskega društva dobivajo te knjigi zastonj.

„Šola“, pedagogiški list, je pričela izhajati v Gorici 3. julija. Pervi list ima na 32 stranéh te-le sestavke: Program listu (sp. g. Č.); kako naj se uči pisanje s posebnim ozirom na pervaletnike? (sp. A. Poniž); o čitanji (sp. Fr. Tomšič); značaj oseb kot spisovne vaje (pisatelj učit. Černec kaže tukaj, kako naj se glavna misel v berilu išče, in poleg poglavitne osebe še druge najdejo). Šola izhaja v zvezkih po 25 kr. — Dopise sprejema V. Černec, učitelj v Št. Petru pri Gorici; — naročnino pa Tom. Jug, nadučit. v Solkanu. — Podvzetje bajé vlada podpira, kajti na 32. strani beremo: »G. g. učiteljem in učiteljicam Goriškega, Tolminskega in Sežanskega okraja krijó naročnino dotični c. k. okraj. šol. svetí,« in ima hvalevredni namen učitelje budití na delo. — S tem je pa tudi vse povedano, kar se tiče tendence lista. List bode tedaj zgol učiteljski, t. j. strogo se bo držal svojega polja, katero bode obdeloval vsestransko, kakor se vidi uže iz 1. številke.

C. k. učiteljske v Ljubljani, dalej pripravljavnica k njemu (Vorbereitungsklasse) in **vadnica** (Uebungsschule), ki ste z njim zvezani, začenja šolsko leto sè slovesno sv. mašo 16. septembra. Gojenci (za učiteljska in pripravljavni tečaj) in učenci (za vadnico) sprejemajo se 13., 14. in 15. v ravnateljevi pisarnici. Za učiteljske se tirja starost 15. let uže sedaj, ali vsaj v tem letu (Kalenderjahr), prositelj mora biti telesno zdrav, npravno neoporečen in primerno izobražen (izšolan). Želeti je nekoliko znanosti v godbi.

Koliko da je kdo pripravljen, pove stroga preskušnja. Izprašuje se tam: v verstvu, v učenem jeziku, v zemljepisji in zgodovini, v računstvu, geometrijskem oblikoslovji, v prirodoznanstvu in prirodoslovji. Kdor se oglasa, naj ima: a) najnovejše šolsko spričalo; b) rojstveni in kerstni list; c) zdravstveno spričalo. — Za sprejem v pripravljavnico se tirja: a) starost 14. let uže sedaj ali v tem letu; b) telesno zdravje in npravna neoporekljivost; c) odpustno spričalo ljudske ali meščanske šole.

Učenci, ki hočejo sprejeti biti v prvi razred »vadnice«, naj se oglašajo sè svojimi starši ali rejniki pri ravnateljstvu, naj imajo tudi kerstni ali rojstveni list. — V 2., 3. in 4. razred vadnice se učenci ne sprejemajo z novega. Tudi gojenci in učenci, ki so bili na tej učilnici, naj se oglasé skrajni čas do 15. septembra ali pismeno ali ustmeno.

V Brnu, glavnem mestu Moravske, je mestni zbor nemški sklenil ustanoviti češko šolo za dečke v predmestju Cejlu in za deklice v ulici Prični. — Deželni šolski svet, v katerem sedé po večini Nemci, je sklenil, ustanoviti realko s češkim učenim jezikom. Ko bi Nemci povsod tako ravnali, mahom bi bil konec narodnostnim preprirom.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Rudolfovem. Na 1razredni lj. šoli v Majhovem in v Zgornji Sušici, učit. služba, l. p. po 400 gl. in stanovanje; na 1razredni lj. šoli v Brusnici in v Čatežu, učit. služba, l. p. po 450 gl. in stanovanje; na 2razredni lj. šoli v Trebnem, II. učit. služba, l. p. 400 gl.; na 1razredni lj. šoli v Ajdovci in v Ambrusu, učit. služba, l. p. po 450 gl. in stanovanje; na 1razredni lj. šoli v Zagracu, učit. služba, l. p. 400 gl. in stanovanje. Prošnje do 18. septembra pri c. k. okraj. šl. svetu v Rudolfovem.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. V Knežaku je stalni nadučitelj g. Anton Požar, uže od m. svečana t. l. — Na protestantsko šolo prestopi iz II. mestne šole g. Vincenc Grum.

Šopek mičnih napevov za šolo in dom. Nabral in vredil F. Stegnar, c. k. učitelj. Cena: 30 kr. ali po poštni nakaznici poslanih 32 kr. pod križnim zavitkom.

Šopek mičnih pesen za šolo in dom; t. j. ravno te pesni brez napevov. Nabral in vredil F. Stegnar, c. k. učitelj. Cena: 6 kr., ali po poštni nakaznici poslanih 8 kr. pod križnim zavitkom.